

Az Európai Unió
Tanácsa

Brüsszel, 2023. november 24.
(OR. en)

15658/23

LIMITE

JAI 1517
COPEN 400
RELEX 1346
IPCR 62
COJUR 57

FELJEGYZÉS

Küldi:	az elnökség
Címzett:	az Állandó Képviselők Bizottsága/a Tanács
Előző dok. sz.:	13632/23
Tárgy:	Igazságügyi válaszlépések és küzdelem a büntetlenség ellen az Oroszország Ukrajna elleni agressziójával összefüggésben elkövetett bűncselekményeket illetően – Az aktuális helyzet

Mellékelten továbbítjuk a delegációknak az elnökség fenti tárgyra vonatkozó feljegyzését.

Igazságügyi válaszlépések és küzdelem a büntetlenség ellen az Oroszország Ukrajna elleni agressziójával összefüggésben elkövetett bűncselekményeket illetően – Az aktuális helyzet

Oroszország Ukrajna ellen folytatott agressziós háborújának kezdete óta a Tanács rendszeresen tájékoztatást kap az igazságügyi válaszlépésekkel és a büntetlenség elleni küzdelemmel kapcsolatos aktuális helyzetről. Az aktuális helyzetről szóló előző dokumentum (13632/23) az IB Tanács október 20-i ülésére készült. A dokumentum kiemelte különösen az Ukrajna elleni agresszió büntetével kapcsolatos büntetőeljárás lefolytatásával foglalkozó nemzetközi központ (ICPA) tevékenységeinek megkezdését, az Eurojust által kezelt, a legsúlyosabb nemzetközi bűncselekményekre vonatkozó bizonyítékok adatbázisának létrehozását, valamint a szeptember 11-én Rigában tartott miniszteri konferenciát, a kárnyilvántartásról szóló megállapodás részeseinek szeptember 12-én, ugyancsak Rigában megrendezett konferenciáját, továbbá a jogalkotási eszközökkel kapcsolatos fejleményeket.

Az Európai Tanács az október 26–27-i ülésén emlékeztetett arra, hogy Oroszországot és annak vezetését maradéktalanul el kell számoltatni az Ukrajna elleni agressziós háború folytatása és a nemzetközi jog szerinti más legsúlyosabb bűncselekmények tekintetében. Az Európai Tanács a – többek között a koalícióban végzett – munka folytatására szólított fel egyrészt azon erőfeszítésekkel kapcsolatban, amelyek egy olyan, az Ukrajna elleni agresszió büntetével kapcsolatos büntetőeljárás lefolytatásával foglalkozó törvényszék felállítására irányulnak, amely a legszélesebb körű, nemzetközi támogatással és legitimitással rendelkezne, másrészt egy jövőbeli kompenzációs mechanizmus létrehozására irányulóan. Ezen túlmenően az Európai Tanács támogatását fejezte ki a Nemzetközi Büntetőbíróság munkája iránt, továbbá elítélte azon orosz kísérleteket, amelyek annak nemzetközi megbízatása és működése aláásására irányulnak.

Az IB Tanács december 4-i ülésének előkészítésére tekintettel az elnökség a következő szempontokra kívánja felhívni a delegációk figyelmét:

Egyre nagyobb támogatás övezi az Eurojust által létrehozott és támogatott két csoport, az Ukrajnában állítólagosan elkövetett legsúlyosabb nemzetközi bűncselekményekkel foglalkozó közös nyomozócsoport, valamint az ICPA által végzett tevékenységeket.

Az Europol október 5. óta részt vesz a közös nyomozócsoportban azzal a céllal, hogy elemzési és igazságügyi szakértői támogatást nyújtson a nyomozócsoport tagjainak, különösen a nyílt forrásból származó értékelt felderítési információk terén. Ez a társulás kézzelfogható előrelépést jelent annak biztosításához, hogy az Ukrajnában elkövetett legsúlyosabb nemzetközi bűncselekmények vizsgálatáért felelős nemzeti hatóságok koordinált támogatást kapjanak az Eurojusttól és az Europoltól. E két ügynökség a 2022/838/EK rendelettel összhangban együttműködik további gyakorlati és dinamikus együttműködési mechanizmusok meghatározása érdekében.

Az Eurojust az ICPA működésének megkezdése óta együtt munkálkodik az ICPA tagjaival a büntetőeljárásokra vonatkozó stratégia meghatározásán, valamint a meglévő bizonyítékok és az esetleges hiányosságok elemzésén. Az ICPA tagjai hetente találkoznak az Eurojust székhelyén annak érdekében, hogy megvitassák a kérdéseket és azonosítsák a további támogatási igényeket, beleértve az esetleges jövőbeli szakértői hozzájárulásokat is.

Az Egyesült Államok azt követően, hogy 2023. március 3-án egyetértési megállapodást írt alá a közös nyomozócsoport hét tagjának (Észtország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Románia, Szlovákia és Ukrajna) nemzeti hatóságával, hivatalosan is bejelentette, hogy 1 millió USD összeggel támogatja az ICPA-t. E pénzügyi hozzájárulás célba juttatása a kezdeti finanszírozást is biztosító uniós költségvetési eszközön (külpolitikai eszközök) keresztül fog történni. Ez újabb lépést jelent az ICPA nemzetköziesítése felé. Az Eurojust ezzel egyidejűleg dolgozik a CICED fokozatos bevezetésén is, amelyhez eddig 13 ország – köztük Ukrajna és az Egyesült Államok – járult hozzá. A spanyol elnökség továbbra is ösztönzi az összes tagállamot arra, hogy járuljon hozzá a CICED-hez.

A kapacitásépítési és a szakértelem bővítését szolgáló tevékenységek még intenzívebbé váltak. A népiirtás elleni hálózat október 19-én az agresszió büntetettét az uniós tagállamok, a népiirtás elleni hálózatban megfigyelőként részt vevő államok, valamint Ukrajna jogi rendszere keretében vizsgált dokumentumot tett közzé („*The crime of aggression in the national laws of EU Member States, Genocide Network Observer States and Ukraine*”). A dokumentum áttekintést nyújt az agresszió büntetettének az uniós tagállamok, a népiirtás elleni hálózatban megfigyelőként részt vevő államok, valamint Ukrajna nemzeti jogában alkalmazott fogalom meghatározásairól, valamint a kapcsolódó jogi rendelkezésekről. Mindez hasznos háttér-információkkal szolgál az ICPA munkájához, kiegészítve a központ operatív erőfeszítéseit.

Az Eurojust és Ukrajna társelnöki szerepet tölt be a párbeszéddel foglalkozó csoport nemzeti nyomozásokkal kapcsolatos munkafolyamatában, amelynek célja a nemzeti nyomozati munkát érintő legfőbb kihívások megértésének az elősegítése, valamint együttműködés révén szakpolitikai szintű megoldások azonosítása. Az e munkafolyamattal foglalkozó második, október 26-án tartott ülésen a résztvevők a munkafolyamathoz hozzájáruló illetékes nemzeti hatóságok észrevételei alapján a nyomozások bizonyítékokkal kapcsolatos kihívásait vitatták meg. Ezekkel összefüggésben az eljárási kihívásokat, különösen a bizonyítékok elfogadhatóságát emelték ki.

A civil társadalmi szervezetek által a nemzetközi bűncselekményekkel kapcsolatban gyűjtött és megőrzött információk tekintetében továbbra is úgy tűnik, hogy ezek az információk nehezen minősíthetők a nemzeti bíróságokon elfogadhatónak, aminek a háttérben különböző okok állnak, többek között például az, hogy a bizonyítékokra vonatkozó elfogadhatósági követelmények tagállamonként eltérőek.

Ezt a témát járták körül Ukrajna és a partnerországok igazságügyi hatóságainak és 20 civil társadalmi szervezetének a képviselői a népirtás, az emberiség elleni bűncselekmények és a háborús bűncselekmények nyomozásával és a felelős személyek büntetőeljárás alá vonásával foglalkozó európai hálózat („a népirtás elleni hálózat”) által november 9-én szervezett, az ukrajnai háborúval foglalkozó 4. *ad hoc* ülésen. Az ülésen folytatott megbeszélések középpontjában a civil társadalmi szervezeteknek a – többek között az agresszió büntetével és a katonai magánszereplők által elkövetett bűncselekményekkel kapcsolatos – információk gyűjtésében és elemzésében játszott szerepe, valamint a nemzeti igazságügyi hatóságokkal való együttműködésük állt.

Ami az agresszió büntetével kapcsolatos büntetőeljárás lefolytatásával foglalkozó törvényszék felállítására irányuló erőfeszítéseket illeti, a Tanács nemzetközi közjogi munkacsoportja, amely e kérdéssel foglalkozik, az október 6-i ülésén folytatott megbeszélést a témában. Nemzetközi szinten a hasonlóan gondolkodó államok csoportját összefogó koalíció biztosít fórumot a megbeszélésekhez. A koalíció legutóbbi, november 16-i berlini ülésén 40 állam vett részt. A koalíció következő ülése 2024 januárjában lesz.

Az Ukrajnában okozott károk nyilvántartása szolgál majd az Oroszországi Föderáció által Ukrajnában vagy Ukrajna ellen elkövetett nemzetközi jogellenes cselekmények által okozott károokra, veszteségekre vagy sérülésekre vonatkozó követelések és bizonyítékok nyilvántartására. A nyilvántartás részesei konferenciájának harmadik ülését november 16-án Strasbourgban tartották. Az ülésen megválasztották a nyilvántartás igazgatótanácsának hét tagját, elfogadták a 2024-re szóló éves költségvetést és a 2025-re szóló előzetes költségvetést, valamint megállapodtak a nyilvántartás tagságának harmadik országokkal való kiterjesztését célzó tájékoztatási stratégiáról. Az igazgatótanács a nyilvántartás egyik legfontosabb szerve, amelynek meghatározó szerepe van a nyilvántartás fő munkájának elindításában, nevezetesen azáltal, hogy javaslatot tesz a nyilvántartás munkáját irányító szabályokra és eljárásokra, valamint meghozza a végső döntéseket arról, hogy mely követelések támogathatók és rögzíthetők a nyilvántartásban. Kezdetben a nyilvántartás digitális platformjának fejlesztése is kiemelt figyelmet fog kapni. A cél az, hogy 2024 első negyedévében megkezdődhessenek a fő műveletek, vagyis a követelések fogadása.

Az elnökség kiemelt prioritásként tekint arra, hogy előrelépés szülessen az igazságügyi ágazatban előterjesztett két jogalkotási eszköz terén, amelyek kapcsolódnak az uniós korlátozó intézkedések hatékonyságához.

E két eszköz közül az első a korlátozó intézkedések megsértéséről szóló irányelvjavaslat, amely a bűncselekmények fogalommeghatározására, valamint a szankciók típusára és mértékére vonatkozó minimumszabályokat határoz meg. Az ezzel kapcsolatos második háromoldalú egyeztetés szeptember 26-án zajlott. A két társjogalkotó célja, hogy a spanyol elnökség alatt teljes körű megállapodás szülessen. A harmadik és esetlegesen egyben utolsó háromoldalú egyeztetésre a tervek szerint november 30-án kerül majd sor.

Az említett eszközök közül a második a vagyonvisszaszerzésről és -elkobzásról szóló irányelvjavaslat, amely kiterjeszti az elkobzás lehetőségeit – többek között a „jogtalanul szerzett vagyonra” –, és megerősíti a nemzeti vagyonvisszaszerző hivatalok tevékenységét. Ez az irányelv alkalmazandó lesz többek között a hatálya alá tartozó, a korlátozó intézkedések megsértésével kapcsolatos bűncselekményekre. A két társjogalkotó célja, hogy a spanyol elnökség alatt megállapodás szülessen. A szakértői szintű munka az október 3-i második háromoldalú egyeztetést követően folytatódott. A harmadik és esetlegesen egyben utolsó háromoldalú egyeztetésre a tervek szerint december 12-én kerül majd sor.